

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ญ
สารบัญภาพประกอบ	ฐ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา	4
ประโยชน์ของการศึกษา	5
สมมติฐานของการศึกษา	5
ขอบเขตของการศึกษา	5
ขั้นตอนการศึกษา	6
วิธีการศึกษา	6
2 วิเคราะห์การศึกษาที่ผ่านมาเกี่ยวกับเครื่องถ้วยสุพรรณบุรี	7
การขุดค้นทางโบราณคดีที่ผ่านมา ณ แหล่งเตาบ้านบางปูน	7
การขุดค้นทางโบราณคดีโดยจารึก วิไลแก้วและคณะ	10
การขุดค้นทางโบราณคดีโดยสายันต์ ไพเราะชญจิตรีและคณะ	17
การศึกษาอื่นเกี่ยวกับเครื่องถ้วยสุพรรณบุรี	23
ข้อสรุป	27
3 การศึกษาลวดลายเครื่องถ้วยสุพรรณบุรี	28
การจัดกลุ่มและรูปแบบลวดลายเครื่องถ้วยสุพรรณบุรี	29
กลุ่มลวดลายที่ได้รับอิทธิพลจากเครื่องถ้วยเขมร	29
กลุ่มลวดลายรูปบุคคลและสัตว์	39
กลุ่มลวดลายประดิษฐ์	67
ข้อสรุป	81

บทที่	หน้า
4	
การวิเคราะห์ลวดลายเครื่องถ้วยสุพรรณบุรี เพื่อกำหนดอายุ	
คตินิยมในการสร้าง และความหมาย	82
ประเด็นการกำหนดอายุลวดลายบนเครื่องถ้วยสุพรรณบุรี	82
คตินิยมในการสร้างและความหมายของลวดลาย	91
ข้อสรุป	101
5	
บทสรุปและข้อเสนอแนะ	102
บรรณานุกรม	103
ประวัติผู้วิจัย	110

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	รายงานผลการทดสอบหาค่าอายุตัวอย่างถ่านจากหลุมขุดค้น ในแหล่งเตาสุพรรณบุรีที่บ้านบางปูน	18
2	รายงานเครื่องถ้วยจากต่างถิ่นที่พบในการขุดค้นศึกษา แหล่งเตาบ้านบางปูนหลุม BBP-Kiln PIT 2	19
3	ตารางเปรียบเทียบลวดลายรูปคลื่นน้ำบนเครื่องถ้วยเขมร และเครื่องถ้วยสุพรรณบุรี	32
4	ตารางเปรียบเทียบลวดลายรูปเม็ดพริกบนเครื่องถ้วยเขมร และเครื่องถ้วยสุพรรณบุรี	35
5	ตารางเปรียบเทียบลวดลายเบ็ดเตล็ดบนเครื่องถ้วยเขมร และเครื่องถ้วยสุพรรณบุรี	37

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 ตัวอย่างไหจากแหล่งเตาเผาเครื่องถ้วยสุพรรณบุรี จัดแสดงที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร	8
2 ลวดลายรูปหงส์ในกรอบสี่เหลี่ยม	10
3 ลวดลายแบบภาพเล่าเรื่องในกรอบสี่เหลี่ยมแสดงรูปบุคคลสู้รบบนหลังม้า	11
4 ลวดลายแบบภาพเล่าเรื่องแสดงรูปบุคคลกำลังสู้รบ	12
5 เศษเครื่องถ้วยสุพรรณบุรีขุดค้นจากแหล่งเตาบ้านบางปูนตักแต่งด้วยลวดลายแสดงการสู้รบ	12
6 ลวดลายแบบภาพเล่าเรื่องทำเป็นรูปบุคคลเทียมคันไถวัว	14
7 ลวดลายแบบภาพเล่าเรื่องทำเป็นรูปบุคคลกำลังคล้องช้าง	15
8 ไหสุพรรณบุรีที่ตกแต่งด้วยลายกดประทับรูปสีมาบนไหล์ ค้นพบจากแหล่งเรือ Longquan ในประเทศมาเลเซีย	24
9 ภาพขยายลายกดประทับรูปสีมาบนไหล์ไหสุพรรณบุรี ค้นพบจากแหล่งเรือ Longquan ในประเทศมาเลเซีย	24
10 ไหสุพรรณบุรีจากแหล่งเรือ Phu Quoc ประเทศเวียดนาม	25
11 ไหสุพรรณบุรี ตกแต่งด้วยลวดลายกดประทับรูปช้างในกรอบสี่เหลี่ยมรอบไหล์ไห จัดแสดง ณพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร	26
12 โอ่งจากแหล่งเตาสุพรรณบุรีตกแต่งด้วยลายขูดขีดรูปคลื่นน้ำ จัดแสดง ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สุพรรณบุรี	34
13 ตัวอย่างเศษเครื่องถ้วยเขมรจากนครวัด ประเทศกัมพูชา	35
14 ตัวอย่างลวดลายบนเครื่องถ้วยเขมรจากแหล่งเตาบ้านกรวดบุรีรัมย์	36
15 ไหจากแหล่งเตาสุพรรณบุรี ตกแต่งบริเวณไหล์ไหด้วยลายรูปเม็ดพริก จัดแสดง ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สุพรรณบุรี	36
16 ตัวอย่างลวดลายรูปดอกไม้กลมบนเครื่องถ้วยเขมรจากแหล่งเตาบ้านกรวดบุรีรัมย์ ...	38
17 เศษเครื่องถ้วยจากแหล่งเตาสุพรรณบุรี จัดแสดง ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสุพรรณบุรี	38
18 เศษเครื่องถ้วยจากแหล่งเตาสุพรรณบุรี จากห้องคลังพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สุพรรณบุรี	38

ภาพที่		หน้า
19	เศียรพระพุทธรูปหินทรายทรงเครื่องแบบบายน พบที่เนินทางพระ อำเภอสามชุก	42
20	พระพุทธรูปทรงเครื่องแบบขอม ชุดพบที่บ้านเนินรัก อำเภอเมืองกาญจนบุรี กาญจนบุรี	42
21	ลวดลายแสดงรูปนักรบบนเครื่องถ้วยสุพรรณบุรี	47
22	เศษเครื่องถ้วยสุพรรณบุรีตกแต่งด้วยลวดลายรูปนักรบบนหลังม้า	50
23	เศษเครื่องถ้วยสุพรรณบุรีตกแต่งด้วยลวดลายรูปนักรบบนหลังม้า	50
24	ลวดลายบนเครื่องถ้วยสุพรรณบุรีแสดงรูปบุคคลกำลังขึ้นม้า	52
25	ลวดลายแบบภาพเล่าเรื่องแสดงรูปบุคคลกำลังสู้รบบนเครื่องถ้วยสุพรรณบุรี	55
26	ลวดลายแบบภาพเล่าเรื่องแสดงรูปบุคคลกำลังสู้รบบนเครื่องถ้วยสุพรรณบุรี	55
27	ลวดลายบนเครื่องถ้วยสุพรรณบุรีแสดงรูปบุคคลล่าวาง	57
28	ลวดลายรูปเทวดาบนเครื่องถ้วยสุพรรณบุรี	57
29	ลวดลายรูปเทวดาบนเครื่องถ้วยสุพรรณบุรี	58
30	ลวดลายรูปเทวดาบนเครื่องถ้วยสุพรรณบุรี	58
31	รูปเทพนมประดับลวดบัวหงายที่ปราสาทวัดจุฬามณี พิษณุโลก อายูรวา พุทธศตวรรษที่ 20-21	60
32	แผ่นทองคำลุลายรูปเทวดาจากกรุพระปรางค์วัดราชบูรณะ	61
33	ลวดลายรูปหงส์บนเครื่องถ้วยสุพรรณบุรี	62
34	ลวดลายปูนปั้นรูปหงส์ตกแต่งลายหน้ากระดานแข่งสิงห์ที่วัดมหาธาตุ อโยธยา	64
35	ลวดลายปูนปั้นรูปหงส์ตกแต่งปราสาทวัดจุฬามณี จังหวัดพิษณุโลก	64
36	แผ่นทองคำลุลายรูปหงส์จากกรุพระปรางค์วัดราชบูรณะ อโยธยา	65
37	แผ่นทองคำลุลายรูปช้างจากกรุพระปรางค์วัดราชบูรณะ อโยธยา	65
38	แผ่นทองคำลุลายรูปม้าจากกรุพระปรางค์วัดราชบูรณะ อโยธยา	67
39	เศษเครื่องถ้วยสุพรรณบุรีตกแต่งด้วยลายกลีบบัวคว่ำ	68
40	เศษเครื่องถ้วยสุพรรณบุรีขุดค้นจากแหล่งเตาบ้านบางปูนตกแต่ง ด้วยลวดลายสีมา	71
41	เศษเครื่องถ้วยสุพรรณบุรีที่ค้นพบจากแหล่งเรือรางเกวียน ตกแต่ง ด้วยลายรูปสีมา	72

ภาพที่	หน้า
42	โองขนาดใหญ่จากแหล่งเตาสุพรรณบุรีตกแต่งด้วยลายรูปสี่มารอบไหล่ จากแหล่งเวือสี่ซัง 2 74
43	กลุ่มลวดลายรูปสามเหลี่ยมกลับหัวบนเศษเครื่องถ้วยสุพรรณบุรี 77
44	กลุ่มลวดลายรูปสามเหลี่ยมกลับหัวที่มีรูปแบบที่เพริ้วขึ้น บนเศษเครื่องถ้วยสุพรรณบุรี 78
45	เศษเครื่องถ้วยสุพรรณบุรีขุดค้นจากแหล่งเตาบ้านบางปูนตกแต่งด้วยลวดลายรูป สามเหลี่ยมกลับหัว 78
46	เศษเครื่องถ้วยสุพรรณบุรีขุดค้นจากเรือรางเกวียนตกแต่งด้วย ลวดลายรูปใบโพธิ์ 79
47	เศษเครื่องถ้วยสุพรรณบุรีตกแต่งด้วยลวดลายรูปใบโพธิ์ ขุดพบจากบ้านดีดั่ง อ. พัฒนานิคม จ. ลพบุรี 80
48	เศษเครื่องถ้วยสุพรรณบุรีประทับลายรูปวงโค้งออกลายกระหนก 86
49	เศษเครื่องถ้วยสุพรรณบุรีประทับลายรูปวงโค้งออกลายกระหนกและลวดขีด เป็นเส้นขนาน 86
50	แผ่นทองคำอุรูปม้า จากกรุพระปรางค์วัดราชบูรณะ อยุธยา 88
51	เศษเครื่องถ้วยสุพรรณบุรีประทับลายรูปสี่มา 89
52	เศษเครื่องถ้วยสุพรรณบุรีประทับลายรูปวงโค้งออกลายกระหนก 90
53	เศษเครื่องถ้วยสุพรรณบุรีประทับลายรูปสี่มา..... 90
54	ขบวนทัพทหารเขมรจากภาพสลักผนังระเบียงทิศตะวันออก ปราสาทบายน 94
55	ภาพกองทัพพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 จากภาพสลักผนังระเบียงทิศตะวันออก ปราสาทบายน 95
56	ตัวอย่างเศษเครื่องถ้วยสุพรรณบุรีที่ขุดพบจากวัดไชยวัฒนาราม 100

สารบัญภาพประกอบ

แผนที่ที่	หน้า
1 แหล่งเตาเผาเครื่องถ้วยสุพรรณบุรีริมฝั่งแม่น้ำสุพรรณบุรี ณ หมู่ที่ 3 บ้านบางปูน ตำบลพิหารแดง	9
ลายเส้นที่	หน้า
1 ลวดลายรูปหงส์จากภาพที่ 2	10
2 ลวดลายรูปบุคคลผู้รบบนหลังม้าจากภาพที่ 3	11
3 ลวดลายแสดงรูปบุคคลกำลังผู้รบบนจากภาพที่ 4	12
4 เศษเครื่องถ้วยสุพรรณบุรีตกแต่งด้วยลวดลายแสดงการผู้รบบนจากภาพที่ 5	13
5 ลวดลายรูปบุคคลเทียมคันไถวัวจากภาพที่ 6	14
6 ลวดลายรูปบุคคลกำลังคล้องช้างจากภาพที่ 7	15
7 โถงเขมรตกแต่งด้วยลายขูดขีดรูปคลื่นน้ำ กำหนดอายุราวพุทธศตวรรษที่ 17	33
8 ไหจากแหล่งเตาสุพรรณบุรีตกแต่งด้วยลายขูดขีดรูปคลื่นน้ำ	34
9 ตัวอย่างลวดลายกตประทีปรูปเทวดาบนเครื่องถ้วยสุพรรณบุรี	39
10 ตัวอย่างลวดลายกตประทีปรูปบุคคลกำลังขึ้นม้าบนเครื่องถ้วยสุพรรณบุรี	40
11 ตัวอย่างลวดลายกตประทีปรูปนักรบบนเครื่องถ้วยสุพรรณบุรี	40
12 ลวดลายรูปบุคคลเทียมคันไถวัวบนเครื่องถ้วยสุพรรณบุรี	41
13 ลวดลายแสดงพิธีคล้องช้างบนเครื่องถ้วยสุพรรณบุรีจากภาพที่ 7	46
14 ลวดลายแสดงรูปนักรบบนเครื่องถ้วยสุพรรณบุรีจากภาพที่ 21	48
15 รูปทหารถือหอกจากภาพสลักบนระเบียงด้านนอกของปราสาทบายน	49
16 ตัวอย่างโล่จากภาพสลักที่ปราสาทบันทายฉมาร์	49
17 ลวดลายรูปนักรบบนหลังม้าจากเศษเครื่องถ้วยภาพที่ 23	50
18 รูปทหารม้าสลักหินบนระเบียงทิศใต้ด้านนอก ที่ปราสาทบายน	51
19 ลวดลายบนเครื่องถ้วยสุพรรณบุรีแสดงรูปบุคคลกำลังขึ้นม้า จากภาพที่ 24	53
20 รูปการต่อสู้จากภาพสลักบนระเบียงด้านนอกที่ปราสาทบายน	54
21 ลวดลายแบบภาพเล่าเรื่องแสดงรูปบุคคลกำลังผู้รบบนเครื่องถ้วยสุพรรณบุรี จากภาพที่ 25	55

ลายเส้นที่	หน้า
22 ลวดลายแบบภาพเล่าเรื่องแสดงรูปบุคคลกำลังสู้รบบนเครื่องถ้วยสุพรรณบุรี จากภาพที่ 26	56
23 ลวดลายรูปบุคคลล่ากวางจากภาพที่ 27	57
24 ลวดลายรูปเทวดาจากภาพที่ 28	59
25 ลวดลายรูปเทวดาจากภาพที่ 30	59
26 ลวดลายรูปหงส์บนเครื่องถ้วยสุพรรณบุรีจากภาพที่ 2	62
27 ลวดลายรูปหงส์บนเครื่องถ้วยสุพรรณบุรีจากภาพที่ 33	63
28 ลวดลายรูปช้างบนเครื่องถ้วยสุพรรณบุรี	63
29 ลายกลีบบัวคว่ำจากภาพที่ 39	68
30 กลีบบัวปูนปั้นประดับลวดลายไว้ภายในจากเจดีย์ประธานทรงปราสาท วัดราชบูรณะอยุธยา	70
31 กลีบบัวปูนปั้นประดับลวดลายไว้ภายในจากเจดีย์แปดเหลี่ยมวัดไก่เตี้ย สุพรรณบุรี	70
32 ลวดลายสีมาจากภาพที่ 32	72
33 ลายรูปสีมาจากภาพที่ 41	73
34 โถงขนาดใหญ่จากแหล่งเตาสุพรรณบุรีตกแต่งด้วยลายรูปสีมารอบไหล่ จากแหล่งเรือสีซัง 2	75
35 ตัวอย่างลวดลายรูปสีมาบนไหสุพรรณบุรี	77
36 กลุ่มลวดลายรูปสามเหลี่ยมกลับหัวบนจากภาพที่ 43	78
37 ลวดลายรูปสามเหลี่ยมกลับหัวที่มีรูปแบบที่เพรียวจากภาพที่ 43	78
38 ลวดลายรูปสามเหลี่ยมกลับหัวจากภาพที่ 45	79
39 ลวดลายรูปใบโพธิ์บนเครื่องถ้วยสุพรรณบุรี	80
40 กลุ่มลวดลายรูปดอกไม้บนเศษเครื่องถ้วยสุพรรณบุรี	81
41 ภาพขยายลายวงโค้งออกปลายกระหนกจากภาพที่ 38	84
42 กระหนกภายในกลีบบัวจากชิ้นส่วนปราสาทจำลองทองคำในกรุปราสาทประธาน วัดราชบูรณะ อยุธยา (ราว พ.ศ. 1893)	85
43 กระหนกจากลายกลีบบัวหายบนชิ้นส่วนปราสาทจำลองทองคำ จากกรุปราสาท วัดราชบูรณะ อยุธยา	85

ลายเส้นที่		หน้า
44	ลวดลายการต่อสู้นบนเครื่องถ้วยสุพรรณบุรี	93
45	เศษเครื่องถ้วยสุพรรณบุรีตกแต่งด้วยการผสมผสานลวดลาย ที่เกี่ยวกับการสู้รบ	94
46	เศษเครื่องถ้วยสุพรรณบุรีกดประทับลายรูปนักรบบนหลังม้าและช้าง	100

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์